

Sa suđenja Florans Artman

Pišu: Elsana Nurković i Nenad Golčevski

Francuska novinarka Florans Artman, nekadašnja predstavica za štampu Tužilaštva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, optužena je da je objavljivanjem knjige *Mir i kazna*, te autorskog članka *Sakriveni ključni dokumenti o genocidu* "... svesno i hotimično ometala sprovođenje pravde obelodanjivanjem informacija, prekršivši Nalog Žalbenog veća od 20. Septembra 2005 i Nalog Žalbenog veća od 6. aprila 2006..."¹.

Suđenje Artmanovoj, po optužnici za nepoštovanje suda, počelo je 15.06.2009. pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju.

U pomenutim spornim tekstovima, Florans Artman je kritikovala ove odluke Žalbenog veća MKSJ kojima delovi transkripata sednica Vrhovnog saveta odbrane SRJ iz 1990-tih, za koje se veruje da sadrže dokaze o učešću institucija Srbije i SRJ u srebreničkom genocidu, dobijaju poverljivi status u Tribunalu, odnosno ostaju nedostupni javnosti. "Nalog umesto optužnice" zbog objavljivanja poverljivih informacija o odlukama Žalbenog veća izdalo je sudsko veće kojim je predsedavao Sudija Karmel Ađus, dok će postupak voditi i odluku doneti sudsko veće kojim predsedava sudija Bakone Moloto. Tužilac, *amicus curiae*, Brus Mekferlejn najavio je da će izvesti dva, a odbrana tri svedoka.

Prvog dana suđenja ispred zgrade Suda održan je i protest, na kome je desetak okupljenih držalo transparent sa porukom: „Sudite ratnim zločincima, a ne novinarima“. Pored novinara, u galeriji za publiku pretežno su sedeli prijatelji optužene, studenti prava, ali i nekoliko žrtvi iz bivše Jugoslavije.

U svom uvodnom obraćanju tužilac je rekao da se radi o veoma jednostavnom predmetu i da je optužena poverljive dokumente objavila svesno i namerno. Odbrana to poriče i predmet vidi kao znatno kompleksniji, ne samo u pogledu pitanja javnosti/poverljivosti dokumenata, već i stoga što pokreće i problem ograničavanja slobode govora, te prava javnosti, pre svega žrtava, da sazna istinu. Ko-branilac Karim Kan insistirao je da su informacije koje je u svojim tekstovima iznela optužena bile „javna tajna“, pošto su bile dobro poznate javnosti pre objavljivanja spornih tekstova. Odbrana navodi da se odluke Žalbenog veća pominju i u seriji javnih dokumenata samog Tribunala. Kao primere medijskih tekstova u kojima su ranije iznošene informacije o navedenim sudskim odlukama odbrana je navela novinske članke štampane u Nju Jork Tajmsu i Herald Tribjunu, te pisanje londonskog Instituta za ratno izveštavanje, naglašavajući da Tribunal nije preduzimao nikakav postupak protiv autora tih tekstova.

Prvog dana tužilac je izveo oba svoja svedoka. Najpre je za svega nekoliko minuta ispitao Jorika Karmareka, predstavnika izdavačke kuće Flamarion, koja je objavila spornu knjigu „Mir i Kazna“. Pitanja koja je postavljao tužilac Mekferlejn uglavnom su se ticala ugovora i drugih detalja poslovnog odnosa između optužene i izdavačke kuće, te broja štampanih i prodatih primeraka knjige.

¹ Izmenjeni nalog umesto optužnice za nepoštovanje suda.

http://www.icty.org/x/cases/contempt_hartmann/tord/bcs/081027.pdf

Kao drugi svedok optužbe izveden je Robin Vinsent koji je ranije radio u sekretarijatima MKSJ, zatim Tribunala za Sijera Leon i Kambodžu, a trenutno je sekretar Specijalnog suda za Liban. Najvažniji deo Vinsentovog iskaza odnosio se na značaj zaštitinih mera u procesima pred međunarodnim sudovima, posebno u slučajevima kada se one odnose na države, pošto nedostatak poverenja u međunarodni sud može ugroziti spremnost država na saradnju. Mnogo interesantniji deo svedočenja Vinsenta bilo je unakrsno ispitivanje, u kome je odbrana svedoku predočila i tako uvela u spis niz javnih dokumenata MKSJ u kojima se pominju iste poverljive odluke koje i Artmanova pominje u svojim tekstovima. Na pitanje predsedavajućeg sudije Molotoa, svedok je precizirao da status poverljivosti štiti sadržaj, a ne informaciju o postojanju dokumenata koji su „pod pečatom“. Odbrana je takođe dokazivala da postoje i drugi slučajevi u praksi MKSJ u kojima su u javnim dokumentima Tribunala iznošeni detalji sa kojih prethodno nije skinuta oznaka poverljivosti.

Drugog dana suđenja svedočenja je započeo prvi svedok odbrane - Luj Žuane, stručnjak sa izuzetnom reputacijom i višedecenijskim iskustvom u oblasti ljudskih prava i slobode izražavanja. U glavnom ispitivanju odbrana je pokušavala da pokaže da ograničavanje slobode informisanja javnosti o suđenjima za ratne zločine ne sme ugroziti pravo javnosti, pre svega žrtava, na punu istinu. Žuane je naglasio i da bez pune istine žrtve ne mogu u potpunosti ostvariti svoje pravo na moralnu i materijalnu satisfakciju, što je u suprotnosti sa rezolucijom Saveta bezbednosti kojom je Tribunal osnovan, a u kojoj se navodi da njegov rad neće narušiti pravo žrtava da traže zadovoljenje pred domaćim sudovima. Svedok je takođe rekao da ograničavanje slobode informisanja o sudskom postupku ne sme biti u suprotnosti sa njegovom osnovnom svrhom, a to je utvrđivanje istine. Tokom ispitivanja Žuane je ustvrdio i da optužena u svojim tekstovima nije pisala o sadržaju poverljivih odluka, već o „motivima sudija“ da ih donesu. Takođe, svedok je istakao da je u ovom slučaju značajno i to da je Artmanova sporne informacije iznela nakon okončanja postupka, te po njegovom mišljenju taj njen postupak nije mogao ometati sprovođenje pravde.

Treći dan suđenja nekadašnjoj portparolki Tribunala trebalo je da označi i kraj faze izvođenja dokaza u ovom postupku. To se međutim nije dogodilo, pošto je nakon unakrsnog ispitivanja Luja Žuanea od strane tužioca, svoje svedočenje započela Nataša Kandić, izvršna direktorka Fonda za humanitarno pravo.

Nakon što je dala svečanu izjavu Nataša Kandić je najpre odgovarala na pitanja ko-branioca Artmanove, advokata Genela Metroa. Prvi niz pitanja odnosio se na osnovne crte iz radne biografije direktorke FHP-a, kao i na aktivnosti organizacije koju vodi, te saradnji koju je tokom godina ostvarivala sa Tribunalom. Svedokinja je zatim govorila o svom poznanstvu sa Florans Artman, zatim o visokom kvalitetu rada optužene u vreme kada je kao novinar-izveštač pratila događanja na ratištima u BiH i Hrvatskoj, naglašavajući da su njeni tekstovi i informacije bili od izuzetne koristi za aktivnosti koje je FHP tada preduzimao u cilju dokumentovanja ratnih zločina. Nataša Kandić je govorila i o pozitivnim reakcijama zajednice aktivista za ljudska prava iz država sa prostora bivše Jugoslavije, kada je 2000. Artmanova postala portparolka Tužilaštva MKSJ. Kako je svedokinja objasnila, među aktivistima iz regiona vladalo je zadovoljstvo jer je odabrana osoba koja veoma dobro poznaje prilike u bivšoj Jugoslaviji i ima neposredno iskustvo u novinarskom istraživanju zločina u ratovima 1990-tih.

Kandić je odgovarala na pitanja vezana za informacije koje su aktivisti za ljudska prava i javnost uopšte u bivšoj Jugoslaviji imali, te diskusijama koje su vodili o predmetnim odlukama Žalbenog veća, pre objavljivanja spornih tekstova optužene. U ovom delu svedočenja Nataša Kandić je naglasila da su odluke Žalbenog veća o kojima je reč među aktivistima za ljudska prava raspravljane godinama unazad . Ovo pre svega sa aspekta standarda koji je primenjen prilikom njihovog donošenja, gde je, kako je ocenila svedokinja, zaštita interesa države, praktično, dobila primat nad pravom javnosti, pre svega žrtava, na punu istinu.

Svedokinja je navela i da je u bivšoj Jugoslaviji bilo opšte poznato da su vlasti Srbije i SRJ želele da delove transkripata sa sednica Vrhovnog saveta odbrane iz 1990-tih koji su Tribunalu predati kao potencijalni dokazni materijal u procesu protiv S. Miloševića, učine nedostupnim javnosti. Ona je rekla da su i sami predstavnici SRJ, kao strane koja je od Tribunala zahtevala poverljivost za delove transkripata sednica VSO, otvoreno, javno i ponovljeno govorili o tome kao o delu svoje strategije u pripremama za proces protiv BiH pred Međunarodnim sudom pravde po optužnici za genocid. Advokat Metro je u ovom delu ispitivanja citirao i Gorana Svilanovića, tada Ministra spoljnih poslova SRJ, koji je na novinarsko pitanje da li je SRJ tražila poverljivi status delova transkripata sednica VSO zbog predstojećeg procesa protiv BiH odgovorio potvrdno. Svedokinja je još rekla i da se predstavnici vlasti SRJ prema odlukama Žalbenog veća o poverljivosti delova transkripata sa sednica VSO nisu odnosili kao prema dokumentima čije je postojanje poverljiva informacija, već čiji je sadržaj „pod pečatom“. Tome u prilog Kandić je navela i da su sami članovi pravnog tima Srbije u procesu pred MSP, profesor Radoslav Stojanović i Saša Obradović, između ostalog i na javnoj raspravi koju je povodom te presude organizovao FHP, otvoreno govorili o postojanju odluka Žalbenog veća Tribunala kojima je dat status poverljivosti za delove transkripata sa sednica VSO. Svedokinja je dodala i da je profesor Stojanović u jednom delu te rasprave izneo stav da bi trebalo ukinuti poverljivi status redigovanim delovima ovih dokumenata. Nakon toga, u spis je uvedena knjiga koja sadrži transkript sa pomenute javne rasprave, a koju je povodom izricanja presude u MSP organizovao FHP nekoliko meseci nakon što je proces okončan.

Obrana je uvela u spis i članak objavljen u Nju Jork Tajmsu ubrzo nakon presude MSP-a, a u kome se citira Nataša Kandić. U ovom tekstu se takođe iznose tvrdnje da je razlog zbog koga je Srbija tražila poverljivost delova transkripata sa sednica VSO nastojanje da se izbegne odgovornost za genocid u Srebrenici. Svedokinja je rekla da se i danas u potpunosti slaže sa svojim rečima navedenim u tom članku, te da je ona o tome više puta javno govorila, a da vlasti Srbije i SRJ nikada nisu demantovale takve navode. Ona je rekla i da smatra da redigovani delovi ovih transkripata sadrže dokaze o učešću i angažmanu redovnih policijskih i vojnih jedinica Srbije i SRJ u srebreničkom genocidu. Dodala je još i da je otkrivanje, a ne prikrivanje, pune istine o učešću Srbije i njenih institucija u izvršenju genocida u Srebrenici i drugim ratnim zločinima pravi i suštinski interes srpskog društva, koje ne može da napreduje bez prihvatanja istine o onome što se dogodilo tokom ratova u bivšoj državi i svojoj ulozi u tome.

Deo glavnog ispitivanja branilac Metro je obavio na polu-zatvorenoj sednici, nakon čega je tužilac Mekferlejn započeo unakrsno ispitivanje. Na samom početku, on se bavio transkriptima sa pominjane javne rasprave FHP-a o presudi u procesu BiH protiv Srbije. Tužilac je, naime, iz tih transkripata svedokinji citirao reči Saše Obradovića, člana pravnog

tima Srbije, da su odluke Žalbenog veća poverljive, a da je njihovo objavljivanje krivično delo. U pomenutom citatu, međutim, nije navedeno da je samo postojanje ovih odluka poverljivo. Svedokinja je u odgovoru rekla i da je to jedini put da je neko od predstavnika vlasti pominjao poverljivi status odluka Žalbenog veća.

Tužilac je zatim sugerisao da je ova javna rasprava bila mesto na kome su pojedinci iznosili svoja mišljenja, ali se svedokinja nije složila rekavši da su na tom skupu, pored žrtava, aktivista za ljudska prava, novinara, bili prisutni i pravni zastupnici Srbije i BiH koji nisu mogli da govore u lično ime.

Rasprava je nastavljena 01.07.2009. kada je u nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac počeo od debata vođenih u Srbiji povodom poverljivih odluka Žalbenog veća MKSJ i redigovanih zapisnika sa sednica VSO, a u periodu pre objavljivanja knjige F. Artman.

Nataša Kandić je u odgovoru citirala izjavu profesora Vojina Dimitrijevića iz emisije radio B92 „Kažiprst“, od 27.02.2007. u kojoj on otvoreno govori o „zatamnjanim delovima“ transkripata sa sednica VSO. Tužilac je zatim pitao o čemu se diskutovalo pre objavljivanja knjige i ko je u tim debatama učestvovao. Svedokinja je odgovorila da su o tome raspravljale organizacije za ljudska prava, naročito u Srbiji, te da, premda za to nisu imale dokaze, imale su jake indicije da nove vlasti u Srbiji smatraju da „treba štititi državu, bez obzira koliko je nju, Srbiju, Miloševićev režim učinio kriminalnom državom“, dodavši da su aktivisti za ljudska prava koristili svaki povod da javno o tome govore i da na to ukazuju. Tužilac je zatim sugerisao da su u tim raspravama učestvovali samo aktivisti organizacija za ljudska prava, a svedokinja je ponovila da se o tome otvoreno govorilo, te da je to činjeno javno i kroz veliki broj medijskih obraćanja. Nataša Kandić je zatim ukazala i da je ideja da Srbija treba da koristi sva sredstva kako bi izbegla osudu za genocid pred MSP bila široko rasprostranjena u srpskoj javnosti u to vreme i u tim raspravama.

Tužilac je zatim prešao na pitanja o tome šta je bio predmet rasprava vezanih za zapisnike sa sednica VSO. Svedokinja je u odgovoru naglasila da je od izuzetne važnosti da se redigovani delovi tih zapisnika, kao i svi drugi dokumenti koji ukazuju na veze Srbije i RS u vreme genocida u Srebrenici, učine dostupnim javnosti. Zatim je kao primer pomenula dokumenta u koje je ona imala uvid tokom suđenja pripadnicima „Škorpiona“ u Srbiji, a koji ukazuju na prisustvo pripadnika policije Republike Srbije na teritoriji Republike Srpske u julu 1995. Godine.

Tužilac je zatim pitao svedokinju da li je ona videla zapisnike sa sednica VSO, a svedokinja je odgovorila odrečno, dodavši da bi veoma volela da ih vidi, kao i da smatra da bi trebala da ih vidi cela javnost. Tužilac je zatim sugerisao da je svedokinja, pošto dokumente nije videla, u svim debatama samo spekulisala o njima, a gospođa Kandić je odgovorila da je o dokumentima i njihovom sadržaju znala iz različitih izvora, navevši ponovo kao primer citiranu izjavu profesora Vojina Dimitrijevića. Na insistiranje tužioca da je ona, kao i drugi aktivisti koji su o ovoj temi govorili, ipak samo nagađala, svedokinja je odgovorila da su oni pre svega iznosili zahtev da se ti dokumenti obelodane javnosti.

Tužilac je zatim promenio temu iznevši da je u predraspravnom podnesku odbrane Nataša Kandić opisana kao „militantni borac za ljudska prava visokog profila“, te je zatražio od svedokinje da to prokomentariše. Ona je najpre rekla da smatra da je neumesno da ona govori o svojim kvalitetima kao aktiviste, ali je na insistiranje tužioca odgovorila da ne zna šta

znači to „militantni“, ali da je veoma odana činjenicama, istini i pravdi, te da sve što radi, radi veoma posvećeno. Tužilac je zatim izneo tvrdnju da svedokinja, kao angažovani borac za ljudska prava, ima za cilj da tokom svedočenja prenese određenu poruku, nezavisno od pitanja koja joj se postavljaju. Svedokinja je odgovorila da ona smatra da tokom svedočenja treba da govori o svemu o čemu je i prethodnih godina govorila vezano za redigovane delove zapisnika sa sednica VSO, uključujući i to da se oni moraju učiniti dostupnim javnosti. Zatim se gospođa Kandić zapitala zbog čega je F. Artman optužena za pisanje o tim dokumentima, kada su mnogi, uključujući i samu svedokinju, govorili i pisali o tome pre nje.

Tužilac se zatim vratio na pitanje o tome da li je svedokinja ikada videla odluke Žalbenog veća MKSJ vezane za zapisnike sa sednica VSO, a ona je odgovorila da nije. Zatim je tužilac pitao sa koliko je ljudi svedokinja govorila o tim odlukama, na šta je ona odgovorila da ne može da da precizan odgovor pošto su u pitanju brojni javni i medijski nastupi, čiji je sadržaj dostupan velikm broju ljudi.

Zatim je Sudija Gine tražio od svedokinje da da detaljnije objašnjenje o razgovorima u kojima je pominjan sadržaj poverljivih odluka Žalbenog veća MKSJ, a ona je ponovila da su se diskusije vodile ne o odlukama Žalbenog veća MKSJ, nego pre svega o sadržaju zatamnjenih delova zapisnika sa sednica VSO i zahtevima da se oni obelodane.

Tužilac je zatim postavljao pitanja koja se odnose na raspravu vođenu tokom okruglog stola o presudi MSP u predmetu BiH protiv Srbije, a koju je u junu 2007 godine organizovao FHP. Nakon uvodnih pitanja o formatu, učesnicima i tipu rasprave vođene tokom okruglog stola, tužilac je sugerisao da je tokom diskusije o zaštićenim dokumentima neko od učesnika naglasio da je potrebno biti obazriv kada se govori o ovim pitanjima, jer je reč o poverljivim dokumentima. Svedokinja se prisetila da je Saša Obradović, član pravnog tima odbrane Srbije u procesu pred MSP rekao nešto o tome, ali da ona, kao ni drugi učesnici skupa tome nisu pridali veću pažnju, pre svega zato što je profesor Rade Stojanović, šef pravnog tima Srbije, otvoreno govorio o zaštićenim dokumentima i čak se zalagao da se oni obelodane. Na tužiočevo pitanje da li svedokinja smatra „minornim“ upozorenje službenika Republike Srbije o mogućem počinjenju krivičnog dela uvidom u poverljive dokumente, svedokinja je odgovorila da je Saša Obradović upravo kao državni službenik imao zadatak da spreči da Srbija bude osuđena za genocid pred MSP, i da je on u tom svojstvu nastojao da spreči objavljivanje redigovanih delova zapisnika sa sednica VSO.

Nataša Kandić je još dodala da Saša Obradović nije bio u fokusu te rasprave, već da je centralna tema bila da li je presuda MSP donela pravdu, odnosno da li je prikrivanje dela dokumenata postavilo prepreku u doseganju pravde.

Sledeća oblast kojom se bavio tužilac Brus Mekferlejn bilo je pitanje zaštitnih mera koje se u sudskim procesima dodeljuju pojedincima i državama. On je sugerisao da su zaštitne mere za države važne jer bi u slučaju njihovog kršenja u odnosu na neku od država, vlada te države mogla odlučiti da prekine saradnju sa sudom. Upitao je svedokinju da li, na isti način na koji podržava zaštitne mere koje se dodeljuju pojedincima - svedocima i žrtvama, prihvata da i države imaju pravo na zaštitne mere. Nataša Kandić je odgovorila da ona smatra da zaštitne mere za države ne smeju predstavljati prepreku dolasku do pune istine i ostvarenju pravde, te da države ne mogu na taj način ucenjivati sud. Ona je još dodala da države učesnice u sukobima na teritoriji bivše Jugoslavije ne mogu imati pravo na zaštitne mere koje bi im omogućile da prikriju dokumente koji sadrže važne činjenice i ukazuju na odgovornost te

države za poćenjenje teških ratnih zločina, uključujući i genocid u slučaju Srbije. U takvim slučajevima je „neprikosnoveno pravo javnosti“ da sazna punu istinu. Nikakvo pozivanje na interes nacionalne bezbednosti ne može nadomestiti potrebu da se saznaju činjenice, rekla je gospođa Kandić. Svedokinja je dodala da je ona i nezavisno od pitanja zaštitnih mera u ovom predmetu uvek bila na stanovištu da niti jedan dokument ne sme biti sakriven od javnosti, odnosno da “ne sme biti nikakvog prikrivanja”. Na pitanje da li to znači da ona nema poverenja u odluku ovog suda po pitanju dodele statusa poverljivosti dokumentima o kojima je reč, Nataša Kandić je rekla da je njoj, kao braniteljki ljudskih prava, osnovna obaveza da se zalaže za to da se sve činjenice objave, da se sazna puna istina i dostigne pravda, kako bi se sprečilo ponavljanje zločina.

Zatim je tužilac postavio nekoliko pitanja o procesu donošenja odluka u FHP i Upravnom odboru Fonda, te članstva F. Artman u tom telu. Nakon toga, tražio je od svedokinje da uporedi proces donošenja odluka u FHP i u Vladama država u regionu. Kada je gospođa Kandić odgovorila da ne zna ništa o tome kako rade Vlade i kako donose odluke, te da su njeni kontakti sa vladama retki i vezani isključivo za domen rada FHP, tužilac nije postavljao dalja pitanja.

Poslednja tema kojom se bavio *amicus curie* je bio odnos između Nataše Kandić i F. Artman, sugerišući da svedokinja smatra da je nepravedno to što se optužena krivično goni. Gospođa Kandić je odgovorila da je njen stav principijelan, da on uključuje odnos prema jednom važnom profesionalnom pitanju, te da nije zasnovan na osećanjima prema F. Artman. Na pitanje tužioca da li je tačno da svedokinja ne bi želela da optužena bude osuđena, Nataša Kandić je rekla da smatra da ne postoji ni jedan razlog u domenu istine i pravde da F. Artman bude osuđena u ovom predmetu, te da po njenom mišljenju ovo suđenje treba da pomogne da se preispita odluka o redigovanju delova zapisnika sa sednica VSO. Na to je *amicus curie* sugerisao da svedokinja ovaj proces vidi kao sredstvo da postigne svoj cilj, a to je objavljivanje zaštićenih dokumenata. Svedokinja je odgovorila da ona nema nikakvih ličnih ciljeva, već da, kao braniteljka ljudskih prava, zastupa zahtev da se iznesu sve činjenice o ratnim zločinima. Time je okončano unakrsno ispitivanje tužioca.

Odbrana je svoje dodatno ispitivanje započela referišući na tužiočevo zanimanje za komentar Saše Obradovića tokom regionalnog okruglog stola o presudi MSP, a vezano za redigovane delove zapisnika sa sednica VSO i odgovornost koju povlači uvid u njih. Iznoseći svedokinji niz citata sa okruglog stola, uključujući i onaj Saše Obradovića o kome ju je ispitivao tužilac, advokat odbrane Metro je pitao da li se u njima govori o redigovanim zapisnicima sednica VSO ili o poverljivim odlukama Žalbenog veća MKSJ kojima se redigovanje delova tih zapisnika odobrava. Svedokinja je odgovarala da se svaki od navedenih citata odnosi na redigovane delove zapisnika, a ne na odluke Žalbenog veća MKSJ. Zatim je odbrana upitala svedokinju da li su informacije koje je o ovoj temi iznela gospođa Artman bile dostupne javnosti znatno pre objavljivanja njene knjige, a svedokinja je odgovorila potvrdno.

U nastavku ispitivanja odbrana se bavila pitanjem da li su profesor Stojanović i član tima Obradović na okruglom stolu o presudi MSP nastupali u svoje lično ime - što je u unakrsnom ispitivanju sugerisao tužilac, ili kao predstavnici Republike Srbije - što je stav svedokinje. Advokat Metro je najpre referisao na transkript sa okruglog stola u kome je navedeno da su profesor Stojanović i gospodin Obradović na početku rasprave predstavljeni kao zvaničnici države, a svedokinja je naglasila da su oni tom skupu prisustvovali kao šef i član tima

odbrane Srbije pred MSP. Advokat Metro je ukazao a svedokinja potvrdila i da su se njma učesnici obraćali kao predstavnicima države, a da se njih dvojica tome ni u jednom trenutku nisu usprotivili. Advokat je ukazao i da je samo u jednom trenutku profesor Stojanović naglasio da govori u lično ime, kada je rekao da smatra da svi redigovani delovi zapisnika VSO treba da budu obelodnjeni javnosti. Nataša Kandić je potvrdila da je on to rekao, ali i da ona smatra da tako visoki državni funkcioneri ne mogu na javnom skupu da govore u svoje lično ime. Zatim je svedokinja upitana da li je profesor Stojanović nekada pokušao da sakrije postojanje redigovanih delova zapisnika sa sednica VSO, na šta je odgovorila da to ni on, niti bilo ko drugi nikad nije pokušavao da sakrije.

Advokat Metro je zatim pročitao deo iz transkripta rasprave o presudi MSP, u kome se Nataša Kandić obraća profesoru Stojanoviću. U tom delu ona naglašava činjenicu da su delovi zapisnika VSO sakriveni od očiju javnosti, te da je za tim odbrane Srbije bilo važno da traži da se ti dokumenti objave da bismo mogli sigurno znati šta je u njima sadržano, na šta je profesor Stojanović odgovorio da je on to i tražio. Advokat Metro je zatim postavio seriju pitanja o tome da li je profesor Stojanović porekao da je Srbija tražila i dobila dozvolu MKSJ da rediguje delove zapisnika VSO i da li je tokom rasprave nekoga upozorio da je reč o poverljivim odukama, na šta je svedokinja redom odgovarala odrečno.

Nakon toga, odbrana je prešla na tužiočevu tezu da kršenje zaštitnih mera koje je MKSJ odobrio nekoj državi može ugroziti njenu saradnju sa Tribunalom. Advokat Metro je, pozivajući se na statut MKSJ pitao svedokinju da li zna da je saradnja sa Tribunalom obaveza, a ne diskreciono pravo država. Gospođa Kandić je odgovorila da joj je to poznato, ali i da zna da Srbija nije saradivala sa MKSJ u vreme režima Slobodana Miloševića. Odbrana je zatim citirala deo iz nedavnog izveštaja glavnog tužioca MKSJ u kome se sugeriše da je u poslednjih godinu dana došlo do napretka, a ne nazadovanja u saradnji Srbije sa Tribunalom.

Nakon toga advokat Metro je predočio niz javnih odluka sudskih veća MKSJ u kojima se pominju poverljive odluke Žalbenog veća vezane za redigovanje delova zapisnika VSO. Na pitanje odbrane, svedokinja je potvrđivala da se u tim javnim odlukama naređuje da delovi zapisnika sa sednica VSO treba da ostanu poverljivi, a da se nigde ne pominje zaštita poverljivosti odluka Žalbenog veća o tome.

Odbrana je zatim postavila niz pitanja sa ciljem da pokaže da je znatno pre objavljivanje knjige F. Artman, u široj javnosti u Srbiji i van kruga aktivista NVO, bilo rasprava o redigovanim delovima zapisnika sa sednica VSO. Svedokinja je potvrdila da su o tome govorili predstavnici države, novinari ali i mnogi profesori univerziteta i eminentni pravnici, i da je većina stajala na stanovištu da je potrebno prikriti pojedine dokumente zbog navodne zaštite nacionalnih interesa. Svedokinja je naglasila da je srpska javnost u tom periodu praktično zastrašivana tezom da bi presuda MSP značila da će građani godinama plaćati ratnu odštetu BiH.

Tada je advokat Metro upitao svedokinju da li joj je nekad neko od srpskih zvaničnika rekao da se u redigovanim delovima zapisnika sa sednica VSO ne nalazi ono što ona misli i tvrdi da se nalazi. Svedokinja je odgovorila da nikada niko nije pokušao da razuveri njene sumnje da se u tim delovima zapisnika nalazi potvrda umešanosti snaga Republike Srbije u izvršenje genocida u Srebrenici.

Na kraju, advokat Metro je postavio i nekoliko pitanja o tome kako Nataša Kandić vidi angžman F. Artman tokom njenog rada u MKSJ, na šta je svedokinja odgovorila da smatra da je ona bila lično zainteresovana za utvrđivanje istine i da je bila jedna od najposvećenijih radnika u Tribunalu. Svedokinja je još dodala da gospođa Artman duboko veruje u međunarodnu pravdu i njene institucije za koje smatra da omogućuju mnogo veći napredak u dostizanju pravde nego što bi to bio slučaj samo kroz lokalne sudove. Zatim je odbrana najavila da joj je ostala još samo jedna tema za ispitivanje i da je to potrebno obaviti u zatvorenoj sednici.

Nakon povratka sa zatvorene sednice sudija Gine je pitao gospođu Kandić da li smatra da pravo društva da sazna istinu, o kome je ona govorila, ne podleže nikakavom ograničenju, pa ni onom koje uključuje izricanje mera zaštite kako bi se obezbedilo neometano sprovođenje pravde. Svedokinja je odgovorila da, kada je u pitanju država koja je javno okvalifikovana kao kriminalna - kao Srbija u vreme Miloševića - i čije delovanje je rezultiralo tako strašnim zločinima kao što je onaj u Srebrenici, ona smatra da građani, žrtve i društvo u celini imaju pravo da znaju punu istinu o nedelima svoje države i onih koji su je vodili.

Time je završeno svedočenje Nataše Kandić, a do kraja ročišta raspravljalo se o pravno-administrativnim pitanjima. Iznošenje završnih reči obavljeno je u petak, 03. jula, čime je okončana pretresna faza postupka.